

HÜKÜM VE EDEBLERİ İLE
BAYRAM
VE MUHTASAR KURBAN AHKÂMI

Emrah Orhan Kurugöllü

كَلَامُ التَّوْحِيدِ وَالسُّنَنِ
tevhid ve sünnet

Orijinal Adı:

*Hüküm ve Edepleri ile Bayram
ve Muhtasar Kurban Ahkâmı*

Yayına Hazırlık:

Tevhîd ve Sünnet

Kapak:

Adamakıllı Ad Works & Prepress

Yayın No:

3

Baskı-Cilt:

Mavera

İkinci Baskı

Eylül 2013/Zilka'de 1434

Bütün Hakları Mahfûzdur.

TEVHİD VE SÜNNET YAYINEVİ

BURSA: Anadolu mah. Petrol sk. Pehlivan Apt. No: 11/3

Yıldırım/BURSA Tlf: (0224) 363 24 06

İSTANBUL: Kayışdağı mah. Akyazılı cad. 48/B Kat: 3

Ataşehir/İSTANBUL (0216) 314 95 81

www.tevhidvesunnet.net

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BAYRAM HÜKÜMLERİ VE EDEBLERİ

Dilimize bayram olarak yerleşmiş özel günlerin İslâm şeriatındaki orijinal ismi العيد / 'İyd'dir.

'İyd kelimesi; her yıl veya her ay ya da her hafta dönüp gelen günleri ve zamanları ifâde ettiği gibi, dönüp gelinerek toplanılan özel mekânları ifâde etmek için de kullanılır. Dilimizdeki yıl dönümü ve bayram yeri şeklindeki tamlamalar da bu anlamları ifâde etmektedir. Bayramlar da her yıl yeniden sevinç, coşku ve mutluluk ile dönüp geldiği için 'İyd olarak isimlendirilmiştir. Kabrinin dönüp dolaşıp toplanılan bir bayram yeri hâline getirilmesini nehyeden Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bunu şu buyruğuyla ifâde etmiştir:

«وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا.»

«Kabrimi 'İyd edinmeyin.» [Ebû Dâvûd]

Müslümanların kutlayacakları; sevinç, coşku ve mutluluklarını izhâr edecekleri, her sene dönüp gelen iki tane bayram/'İyd günleri vardır. Allah subhânehu ve te'âlâ'nın müslümanlar için seçip teşrî kıldığı bu bayramlar, her yıl İslâm'ın beş temel esâsından iki büyük ibâdetin akabinde kutlanır. Bunlar, Ramazan orucunun akabinde kutlanılan İydu'l-Fıtr/Ramazan Bayramı ve Hacc ibâdetinin akabinde kutlanılan İydu'l-Edhâ/Kurban Bayramı'dır.

Müslümanların bu iki bayram dışında; ister dînî, ister

millî, isterse örfî olsun herhangi bir münâsebetin yıl dönümünü kutlamaları ve herhangi bir günü bayram edinmeleri meşrû veya câiz değildir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Medîne'ye geldiğinde, onların Câhiliyye Zamanı'nda eğlenerek kutladıkları iki günleri vardı. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«قَدِمْتُ عَلَيْكُمْ وَلَكُمْ يَوْمَانِ تَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ

أَبْدَلَكُمْ يَوْمَيْنِ خَيْرًا مِنْهُمَا: يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ النَّحْرِ».

«Size geldiğimde, Câhiliyye'de iken eğlenerek kutladığınız iki (bayram) gününüz vardı. Allah sizin için o iki günü, onlardan daha hayırlı olan şu günler ile değiştirmiştir: Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı.» [Ahmed]

Bayram ile İlgili Bazı Hüküm ve Edepler

1- Bayram İçin Gusletmek:

Bayram için guslederek temizlenmek mustehabtır.

«أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ يَغْتَسِلُ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ أَنْ

يَغْدُوَ إِلَى الْمُصَلَّى».

«Abdullah ibn Ömer radiyallahu anhumâ Ramazan Bayramı günü namazgâha gitmeden önce guslederdi.»

[Muvattâ]

2- Bayram İçin Süslenip En Güzel Giysileri Giymek:

İmâm İbnu'l-Kayyim rahimehullah şöyle der: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bayramlara çıkarken güzel el-

bisesini giyerdi. Bayramlarda ve cumada giymek için bir takım elbisesi vardı.” [Zâdu'l-Me'âd]

Sahihayn'da yine İbn Ömer'den şöyle dediği sâbit olmuştur:

«أَخَذَ عُمَرُ جُبَّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ تُبَاعُ فِي السُّوقِ، فَأَخَذَهَا،
فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ، ابْتِغِ هَذِهِ، تَجَمَّلُ بِهَا لِلْعِيدِ وَالْوُفُودِ».

«Ömer radiyallahu anhu çarşıda satılan atlas bir cübeyi alıp Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e getirerek şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Bunu al! Bayram için ve gelen heyetlere karşı bununla süslenirsin.» [Buhârî-Müslim]

3- Ramazan Bayramı'nda Namaza Çıkmadan Bir Şeyler Yemek:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْدُو يَوْمَ
الْفِطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ تَمْرَاتٍ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan Bayramı günü birkaç hurma yemeden evden çıkmazdı.» [Buhârî]

4- Kurban Bayramı'nda Kahvaltıyı Namazdan Sonraya Ertelemek:

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ
حَتَّى يَطْعَمَ ، وَيَوْمَ النَّحْرِ لَا يَأْكُلُ حَتَّى يَرْجِعَ فَيَأْكُلَ
مِنْ نَسِيكَتِهِ».

«Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan Bayramı'nda bir şeyler yemeden evden çıkmazdı. Kurban Bayramı'nda ise namazdan dönüncüye kadar bir şey yemez, dönünce kurbanından yerdi.» [Tirmizî-İbn Mâce]

5- Bayram Namazına Gidiş Geliş Yolunu Değiştirmek:

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ يَوْمَ عِيدٍ خَالَفَ الطَّرِيقَ.»

«Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bayram günü yolunu değiştirirdi.» [Buhârî]

Yani, bir yoldan gidince, başka bir yoldan geri dönerdi.

6- Tebrikleşmek:

“Bayram için tebrikleşmek câizdir. Bunun için özel bir tebrik sözcüğü yoktur. Herhangi bir mahzûrlu anlam ifâde etmediği sürece insanların alışageldikleri tebrik lafızlarını kullanmak da câizdir.” [İbn ‘Useymîn, Fetâvâ (17/21)]

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashâbı bayram günü karşılaştıklarında (تقبل الله منا ومنكم)/Allah (yaptığımız amelleri) bizden ve sizden kabûl buyursun, derlerdi.” [Fethu'l-Bârî (2/466)]

7- Mübah Oyunlar İle Eğlenip Mübah Şarkılar Söylemek:

Âişe radiyallahu anhâ şöyle anlatır:

دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُعَيِّنَانِ بِغِنَاءٍ بُعَاثَ، فَاضْطَجَعَ عَلَيَّ الْفِرَاشِ وَحَوْلَ وَجْهَهُ، وَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَانْتَهَرَنِي وَقَالَ: مِزْمَارَةٌ

الشَّيْطَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ
رَسُولُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: «دَعَهُمَا» وفي رواية
أخرى: «يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا، وَهَذَا عِيدُنَا».

«Yanımda iki câriye Buâs⁽¹⁾ şarkılarından söylerken Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi. Yatağa uzanıp yüzünü döndü. Ebû Bekr gelip: “Peygamberin yanında şeytân mizmârı ha!” diyerek beni azarladı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona dönerek: “Bırak onları” buyurdu. Diğer bir rivâyette şöyle buyurduğu geçmektedir: “Ey Ebû Bekr! Her kavmin bir bayram günü vardır. Bu da bizim bayramımız.”» [Buhârî-Müslim]

8- Tekbîr Getirmek:

I- Ramazan Bayramı Tekbiri:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتَكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾
(١٨٥)

«Sayılı günleri tamamlayasınız da, size hidâyet ettiği için Allah’ı tekbîr edesiniz ve böylelikle şükretmiş olasınız.» [Bakara, 185]

﴿كَانَ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ، فَيُكَبِّرُ حَتَّىٰ يَأْتِيَ الْمُصَلَّىٰ،﴾

(1) Buâs, Arapların meşhûr târihî olaylarından birinin adıdır. Bu günde Evs’in Hazrec üzerine gâlib geldiği çok büyük bir savaş olmuş ve İslâm gelinceye kadar aralarında yüz yirmi sene harb devâm etmiştir. [Bağavî, Şerhu's-Sunne (4/322)]

وَحَتَّىٰ يَفْضِي الصَّلَاةَ، فَإِذَا قَضَى الصَّلَاةَ قَطَعَ
التَّكْبِيرَ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan Bayramı günü çıkar, namazgâha gelinceye ve namaz kılınıncaya kadar tekbir getirirdi. Namaz kılınıncaya tekbiri keserdi.» [Silsiletu'l-Ehâdisu's-Sahîha (170)]

II- Kurban Bayramı Tekbiri:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ ﴾

«Sayılı günlerde Allah'ı zikredin.» [Bakara, 203]

“Ömer radiyallahu anhu Mina'da çadırında tekbir getirir, mesciddekiler de onu duyar ve tekbir getirirlerdi. Mina tekbir sesleriyle çınlayıncaya dek çarşıdakiler de tekbir getirirlerdi. Mina'da o günlerin tamamında İbn Ömer de namazların arkasından, yatağında, otururken ve yürürken tekbir getirirdi.” [Fethu'l-Bâri (2/481)]

“Tekbirler ile alakalı selefin cumhûrunun, sahâbenin fukahâsının ve imâmların üzerinde olduğu en sahîh görüş, arefe günü fecirden itibâren teşrik günlerinin sonuna kadar her namazın akabinde tekbir getirmektir. Bayram namazına çıkarken herkesin yüksek sesle tekbir getirmesi meşrûdur. Bu dört imâmın ittifakı ileldir.” [Mecmûu'l-Fetâvâ (24/220)]

III- Tekbîrin Lafızları:

Abdullah b. Mes'ûd radiyallahu anhu şöyle tekbir getirirdi:

«اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ.»

«Allahu ekber, Allahu ekber,⁽¹⁾ lâilâhe illallahu val-lahu ekber, Allahu ekber ve lillahil hamd» [İbn Ebî Şeybe]

Abdullah b. Abbâs radiyallahu anhumâ da şöyle tekbir getirdi:

«اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَأَجَلُ، اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا.»

«Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber ve lillahil hamdu, Allahu ekber ve ecell Allahu ekber alâ mâ hedânâ » [Beyhaki]

Sahâbeden vârid olan her bir lafızla tekbir getirmek câiz ve meşrûdur. Bu lafızlara ilâve kelimeler katmak meşrû veya câiz değildir. Bu tekbirleri imâmın, müezzinin veya bir başkasının önderliğinde tek bir sesle koro hâlinde söylemek de meşrû ve câiz değildir.

9- Bayramı Oruçlu Geçirmemek:

Bayram günleri oruç tutmak icmâ ile harâmdır.

«هَذَا يَوْمَانِ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِهِمَا يَوْمَ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تَأْكُلُونَ فِيهِ مِنْ نُسُكِكُمْ.»

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu iki günün orucunu yasakladı: Orucu bitirip iftar ettiğiniz Ramazan

(1) Veya Allahu ekber lafzını üç kere tekrar ederek.

Bayramı günü ve kurbanlarımızın etlerinden yediğiniz Kurban Bayramı günü.» [Buhârî-Müslim]

10- Bayramlarda İşlenen Münker Ameller:

I- Sakal tıraşı olmak.

İslâm şeriatında erkeklerin sakallarını salıvermeleri farz, kesmeleri ise harâmdır. Sakalları kesmenin harâm oluşu dört mezhebin de üzerinde ittifak ettiği bir konudur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَفِرُّوا اللَّحْيَ وَأَحْفُوا الشَّوَارِبَ.»

«Müşriklere muhâlefet edin! Sakallarınızı salıverip bıyıklarınızı kısaltın.» [Buhârî-Müslim]

Sâir zamanlarda bile yapılması harâm olan böylesi bir münkerin, bir de dînin şiarlarından olan bayramlar münâsebetiyle süslenmek maksadıyla işlenmesi şüphesiz daha şiddetli bir cürümdür.

II- Tebrikleşmek esnâsında mahrem olmayan yabancı kadınlar ile tokalaşmak veya ellerini öpmek.

Bu da dört mezhebin ittifâkıyla harâm olan büyük bir münkerdir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

«لَأَنْ يُطَعْنَ فِي رَأْسِ رَجُلٍ بِمِخْطِ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَسَّ امْرَأَةً لَا تَحِلُّ لَهُ.»

«Bir kimsenin kafasına demirden bir çivi çakılması, kendisine helâl olmayan bir kadına dokunmasından daha hayırlıdır.» [Taberânî]

III- Ziyâretleřmeler esnâsında mahrem olmayan kadın ve erkeklerin karışık bir şekilde bir arada oturmaları.

IV- Kadınların şer'î hicabları olmaksızın veya süslenmiş ve koku sürünmüş olarak çarşı pazarda gezip dolaşmaları.

V- Giyim kuřam ve saç modellerinde kâfirlere özenmek ve onlara benzemek.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ».

«Kim bir topluma benzerse, onlardandır.» [Ahmed]

VI- Kadınlı erkekli, sazlı sözlü bayram eğlencelerini izlemek veya ev halkının izlemesine müsaade etmek.

VII- Bayram günlerini mezar ziyâretleri için tahsîs etmek.

Müslümanlar bu ve bunlar dışındaki münker amelleri işleme hususunda Allah'tan korksunlar!

Yüce Allah'ın fazlı ve ihsânıyla sevinç ve mutluluk günleri olarak bahşettiği bayramlarda O'nu kızdırmaktan sakınsınlar!

Sevinç ve mutluluklarını coşkuyla yaşadıkları bayram günlerinde de, bedenlerin mezarlardan kaldırılacağı bir gün olduğunu, hesâbın ve azâbın olduğunu unutmasınlar!

BAYRAM NAMAZI

1- Bayram Namazının Hükümü:

İslâm'ın en büyük şiarlarından olan bayram namazları kadın ve erkek her müslüman üzerine farzdır.

Ummu Atiyye radiyallahu anhâ şöyle der:

«أَمْرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الْحَيْضَ يَوْمَ الْعِيدَيْنِ وَذَوَاتِ
الْحُدُورِ فَيَشْهَدْنَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَدَعَوَتَهُمْ
وَيَعْتَزِلُ الْحَيْضُ عَنِ مُصَلَّاهُنَّ».

«Bize iki bayram günü hayızlı kadınları ve perdele-
rin ardındaki bakire kızları bile çıkarmamız emrolundu.
Böylece kadınlar, müslümanların cemaatine ve dualarına
katılırlar. Hayızlılar ise kadınların namazgâhından beri-
de dururlar.» [Buhârî-Müslim]

2- Bayram Namazı Vakti:

Bayram namazının vakti, güneşin doğup bir mızrak
boyu yükselmesi (yani, kerahat vaktinin bitmesi) ile baş-
lar, zevâle (yani öğle namazının vaktinin girmesine) kadar
devam eder.

Kurban bayramında insanlar kurbanlarını kesebilsin-
ler diye ilk vaktinde kılmak, Ramazan bayramında insanlar
fıtır sadakalarını verebilsinler diye biraz geciktirmek efdal-
dır.

3- Bayram Namazının Nerede Kılınacağı:

Sünnet olan, bayram namazlarının açık ve büyük alanlarda oluşturulacak namazgâhlarda kılınmasıdır.

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى إِلَى الْمُصَلَّى».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ramazan ve Kurban bayramı günleri (bayram namazları için) namazgâha çıkardı.» [Buhârî-Müslim]

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kendi mescidinde kılınan namazın Mescid-i Harâm dışındaki mescidlerde kılınan bin namazdan daha hayırlı olduğunu beyân etmiş ve bu büyük fazilete rağmen bayram namazlarını orada değil, açık alanda oluşturulan namazgâha çıkarak kıldırmıştır.

Bununla beraber bir özür sebebiyle mescidlerde kılınması da câizdir.

Bayram namazlarını yöneticilerin veya onların memur ettiği imâmların arkasında müslüman halk ile beraber kılmak Ehl-i Sünnet'in bir alâmetidir.

Namazgâha çıkılmaması veya sünnet olan zevâid tek-birlerinin bir kısmının yapılmaması gibi gerekçelerle bile olsa, bu namazların müslüman halktan ayrı kılınması ise câiz değildir ve Ehl-i Bid'at'ın bir alâmetidir.

4- Bayram Namazının Kılınışı:

I- Bayram namazı için ezân ve kamet okunmaz. Ezân ve kamet dışında başka bir şekilde de çağrı yapılmaz.

Câbir b. Semûra radiyallahu anhu şöyle der:

«صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِيدَيْنِ
غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ بغيرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir ya da iki değil, pek çok kere bayram namazlarını ezânsız ve kametsiz olarak kıldım.» [Müslim]

Câbir b. Abdullah radiyallahu anhumâ'nın haber verdiği göre:

«لَا أَذَانَ لِلصَّلَاةِ يَوْمَ الْفِطْرِ حِينَ يَخْرُجُ الْإِمَامُ وَلَا
بَعْدَ مَا يَخْرُجُ، وَلَا إِقَامَةً وَلَا نِدَاءً وَلَا شَيْءَ، لَا نِدَاءً
يَوْمَئِذٍ وَلَا إِقَامَةً».

«Ramazan bayramında ne imâm çıkarken ezân okunur, ne de çıktıktan sonra; ne kamet getirilir, ne çağrı yapılır ne de herhangi bir şey söylenir. O gün için çağrı da, kamet de yoktur.» [Buhârî-Müslim]

II- Bayram namazları ikişer rekattir.

Birinci rekatta ihrâm tekbirinden sonra ve kıraatten önce ziyâde olarak yedi tane tekbir alınır. İkinci rekatta, secdeden kıyâma kalkış tekbirinden sonra ve kıraatten önce ziyâde olarak beş tane tekbir alınır.

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكَبِّرُ فِي
الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى فِي الْأُولَى سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ وَفِي
الثَّانِيَةِ خَمْسًا سِوَى تَكْبِيرَتِي الرُّكُوعِ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kurban ve Ramazan bayramı namazlarında, rukû tekbirleri dışında birinci rekatta yedi, ikinci rekatta beş tekbir almıştır.»

[Ebû Dâvûd-İbn Mâce]

Zevâid tekbirleri âlimlerin çoğunluğunun ittifâkına göre vâcib değil, sünnettir. Terk edilmeleri durumunda namaz geçerli olur.

III- Zevâid tekbirlerde eller kaldırılır.

“Sünnete ittibâ etmedeki gayretiyle bilinen İbn Ömer radiyallahu anhumâ her tekbirle beraber ellerini kaldırır.”

[Zâdu'l-Me'âd (1/441)]

IV- Tekbirler arasında Allah'a hamd ve senâ edilebilir.

Bu konuda Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den sahîh olarak sâbit olmuş muayyen bir dua ve zikir bulunmamakla beraber, Abdullah b. Mes'ûd radiyallahu anhu şöyle demiştir: “Her iki tekbir arasında Allah'a hamd ve senâ edilir.”

[Beyhâkî]

V- Fâtihadan sonra birinci rekatta Kâf, ikinci rekatta Kâmer veya birincide Âlâ, ikincide Ğâşiye sûrelerini okumak sünnettir. [Müslim]

VI- Bunlar dışındaki sâir amellerde bayram namazları diğer namazlar ile aynıdır.

5- Hutbe:

I- Sünnet olan hutbenin namazdan sonra olmasıdır. İbn Abbâs radiyallahu anhumâ şöyle demiştir:

«شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»

وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ فَكُلُّهُمْ كَانُوا يُصَلُّونَ قَبْلَ
الْخُطْبَةِ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile, Ebû Bekr, Ömer ve Osmân radiyallahu anhum ile beraber bayram namazlarına katıldım. Hepsi de namazı hutbeden önce kılıyorlardı.» [Buhârî-Müslim]

II- Hutbeyi dinlemek vâcib değil mustehaptır.

Abdullah ibnu's-Sâib şöyle anlatır:

«شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِيدَ
فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: إِنَّا نَخُطُبُ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ
يَجْلِسَ لِلْخُطْبَةِ فَلْيَجْلِسْ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَذْهَبَ
فَلْيَذْهَبْ».

«Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bayrama şâhid oldum. Namazı kıldıktan sonra şöyle dedi: Biz şimdi hutbe okuyacağız. Hutbeyi dinlemek için oturmak isteyen otursun, gitmek isteyen de gitsin.» [Ebû Dâvûd-İbn Mâce-Nesâî]

MUHTASAR KURBAN AHKÂMI

Kurban bayramı günü ve teşrik günleri, bayram münâsebetiyle ve Allah'a takarrub etmek/yakınlaşmaya çalışmak için kesilen büyük ve küçük baş hayvanlara udhiye/الأضحية denilir.

Udhiye; Kitâb, Sünnet ve icmâ' ile sâbit, İslâm'ın büyük şiarlarından biridir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

«Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!» [Kevser, 2]

«ضَحَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ
أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى
صَفَاحِهِمَا.»

«Nebî sallallahu aleyhi ve sellem siyahlı iki beyaz koç kurban etti. Onları, besmele ile tekbir getirip ayağına yan tarafına koyarak kendi elleriyle boğazladı.» [Buhâri-Müslim]

İlim ehlerinden bir çok kimse udhiyenin meşrû oluşuna icmâ edildiğini nakletmiştir.

I- Kurban Kesmenin Hükümü:

Gücü yeten her müslümanın kurban kesmesi vâcibtir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا.»

«İmkânı olduğu hâlde kurban kesmeyen, namazgâhımıza yaklaşmasın.» [Ahmed-İbn Mâce]

Kurban ücretinin kat kat fazlası bile tasadduk edilse, kurban yerine geçmez.

2- Kurbanda Aranılan Şartlar:

I- Kurban edilecek hayvanın Behîmetu'l-En'âm'dan olması.

Behîmetu'l-En'âm; deve ve sığır cinsinden büyük baş hayvanlar ile davar cinsinden koyun ve keçi gibi küçük baş hayvanlardır.

II- Kurban edilecek hayvanın şeriatın belirlediği yaşı doldurmuş olması.

Buna göre kurban edilecek;

Devenin beş (5) yaşını,

Sığırın iki (2) yaşını,

Keçinin bir (1) yaşını,

Koyunun da altı ayını doldurmuş olması gereklidir.

III- Kurban edilecek hayvanın, kurban edilmeye mâni olacak ayıp ve kusurlardan selîm olması.

Bu ayıplar dörttür:

1- Tek gözünün belirgin bir şekilde kör olması.

2- Belirgin bir şekilde hasta olması.

3- Belirgin bir şekilde topal olması.

4- Kemikleri görülecek kadar belirgin bir şekilde zayıf olması.

IV- Kurbanın şeriatın belirlediği vakitlerde kesilmesi.

Kurban kesmenin vakti bayram namazından sonra başlar, teşrik günlerinin son günü -bayramın dördüncü günü- güneş batıncaya kadar devam eder.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلَيْسَ مِنَ النَّسْكِ فِي شَيْءٍ،
وَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ.»

«Kim kurbanını namazdan önce kestiyse, onun kestiği âilesine götüreceği bir etten ibâettir. Kurban kesme ibâdetiyle bir ilgisi yoktur. [Öyleyse onun yerine başka bir tane daha kessin.]» [Buhârî-Müslim]

3- Kurban Edilmeleri Mekrûh Olan Hayvanlar:

- Kulak veya boynuzunun yarısı ya da yarısından daha fazlası kesik olan hayvanlar.

- Kulağı önden veya arkadan enine veya boyuna yarılmış ya da yırtılmış olan hayvanlar.

- Kuyruğunun yarısı veya yarısından daha fazlası kesik olan hayvanlar.

- Zekeri kopuk olan hayvanlar.

- Bazı dişleri dökülmüş olan hayvanlar.

4- Kurban Edilecek Hayvanların En Efdal Olanları:

Kurban edilecek hayvanlar arasında çeşit olarak en efdali deve, sonra sığır, sonra koyun, sonra keçi, sonra devenin yedide biri, sonrada sığırın yedide biridir.

Vasıf olarak en efdali ise, eti en çok, a'zâları en düzgün ve görünüşü en güzel olandır.

5- Bir Kurbanın Kimlere Yeteceği:

Küçük baş hayvanlardan bir kurban, bir kişiye ve onun ev halkına yeterlidir.

Büyük baş hayvanların yedide biri de aynı şekilde bir kişi ve onun ev halkı için yeterlidir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti, sayıları çok da olsa bir kurbanın bir ev halkına yeterli geleceği şeklidir. Dolayısıyla aynı ev halkından kişilerin her birisi için ayrı ayrı kurban kesmek ve bunu gerekli görmek sünnete aykırıdır.

6- Kurban Etinin Ne Yapılacağı:

Kurban kesen kişinin kestiği kurbanın etinden yemesi, hediye ve sadaka olarak vermesi meşrûdur.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾ (28)

«Onlardan hem kendiniz yiyecek, hem de yoksula ve fakîre yedirin.» [Hac, 28]

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

﴿كُلُوا، وَأَطْعِمُوا، وَادَّخِرُوا﴾.

«Yiyecek, yedirin ve saklayın.» [Buhârî]

﴿كُلُوا، وَادَّخِرُوا، وَتَصَدَّقُوا﴾.

«Yiyecek, saklayın ve tasadduk edin.» [Müslim]

Kurban etinin ne kadarının yeneceği, ne kadarının hediye ve tasadduk edileceği hususunda bir sınırlandırma yoktur. Münâsib olan üçte birinin yenilmesi, üçte birinin hediye edilmesi, üçte birinin de tasadduk edilmesidir.

Kurbanın etini, derisini ya da başka bir yerini satmak veya kesim ücretini bunlar ile ödemek câiz değildir.

7- Kurban Kesmek İsteyenin Sakınması Gereken Şeyler:

Kurban kesmek isteyen kişinin Zilhicce ayının girmesinden itibâren kurbanını kesinceye kadar tırnaklarını, saçlarını ve vücudunun herhangi bir yerinin kıllarını kesmesi câiz değildir.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ فَلْيُمْسِكْ عَنِ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ. [فَلَا يَأْخُذَنَّ مِنْ شَعْرِهِ وَلَا مِنْ أَظْفَارِهِ شَيْئًا حَتَّى يُضَحِّيَ].»

«Biriniz kurban kesmeye niyetlendiğinde Zilhicce ayının hilâlini görünce (Zilhicce ayı girince) saçlarını/ kıllarını ve tırnaklarını kesmeyi bıraksın. [Kurbanını kesinceye kadar saçlarından ve tırnaklarından bir şey almasın.]» [Müslim]

8- Kesimin Şartları:

1- Kesim yapacak kişinin akıllı ve mümeyyiz olması. Delinin, sahoşun ve mümeyyiz olmayan küçük çocuğun kestiği helâl değildir.

2- Kesimi yapacak kişinin müslüman veya Ehl-i Kitâb (yahûdî veya hıristiyan) olması.

Ehl-i Kitâb'tan olmayan sâir kâfirlerin, mülhidlerin, komünist, demokrat ve laik mürtedlerin; Allah'ın yanı sıra enbiyâya, evliyâyâ, kabir ve türbelere yalvarıp yakararak veya kurbanlar keserek ya da adaklar adayarak veyahut bunlardan başka ibâdetler sunarak tapınan müşriklerin kestikleri helâl değildir. Ayrıca râcih olana göre namaz kılmayanların kestikleri de helâl değildir.

3- Kesimin kabir, türbe, velî ve sâlihler gibi Allah'tan başkasına yapılmaması.

4- Kesimin Allah'tan başkasının adıyla yapılmaması.

5- Kesimde Allah'ın adı anılarak bismillah denilmesi. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾

«Üzerine Allah'ın adı anılmamış olan (hayvan)lardan yemeyin! Çünkü bu, kat'i bir fısktır!» [En'âm, 121]

6- Kesimin demir, taş ve cam gibi kan akıtacak keskin bir âletle yapılması.

7- Kesimde kanın akıtılması.

Kanın akıtılması, boyundaki iki can damarının kesilmesi ile sahîh olur.

9- Kesimin Edepleri:

1- Kesim esnâsında kibleye dönmek.

2- Kesimi güzelce yapmak.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ
فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلِيُحَدِّثَ
أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ».

«Allah her işi güzelce yapmayı farz kılmıştır. Öyleyse öldürdüğünüz zaman güzelce öldürün, boğazladığınız zaman güzelce boğazlayın. Sizden biriniz bıçağını bilesin, keseceği hayvanı rahatlatın.» [Müslim]

3- Devenin ayakta, sol ayağı bağlı olarak, diğer hayvanların da sol yanları üzerine yatırılarak kesilmesi.

Hayvanı zaptetmek için ayağın boynuna konulması sünnettir. Hayvanın üzerine çökmenin veya ayaklarını bağlamanın sünnette bir aslı yoktur.

4- İki can damarı ile birlikte nefes ve yemek borularının da kesilmesi.

5- Bileme esnâsında bıçağın hayvandan gizlenmesi.

6- Kesimde besmeleden sonra Allahu ekber denilerek tekbir de söylenmesi.

7- Kestikten sonra

(اللهم منك ولك اللهم تقبل مني)

“Allah’ım sendendir ve sanadır. Allah’ım benden kabul buyur.” denmesi.

10- Kesimin Harâm ve Mekrûhları:

1- Kesimi keskin olmayan bir bıçakla yapmak.

2- Kesimi tırnak, diş ve kemikle yapmak.

3- Bıçağı hayvanın gözü önünde bilemek.

4- Hayvanı bir başka hayvanın gözü önünde kesmek.

5- Kesimden sonra henüz hayvan can vermeden boyunu kırmak, derisini yüzmek veya uzuvlarını kesmek gibi şekillerle hayvana acı vermek.